Danışmanlık Raporu

Türkiye
1-12 Mart 2014

Lindell Whitelock
Teknik Danışman
World Wide Sires

Genel:

İzmir bölgesinde 10 çiftlik ziyaret edildi ve özellikle döl verimi idaresinin önemi üzerinde kapsamlı görüşmeler yapıldı. Ayrıca işletmeler ziyaret edilerek operasyonların daha iyi hale gelmesi için önerilerde bulunuldu.

Türkiye'de halen pek çok sorun mevcuttur ancak yeni nesil idareciler son birkaç yılda gelişme göstermiştir.

Döl Verimi Etkinliği

İşletmelerde sadece inekleri gebe bırakmaya odaklanıldığında, çiftliği ileriye taşıyacak üstün genetik kıymette boğa tohumu ile ilgilenilmiyor demektir. Bu durumda en düşük maliyetteki boğa sperması ile ilgilenilip işletmenin uzun dönemli genetik ilerlemesi ihmal edilmiş olur. 12 yıldan beri düzenli aralıklarla Türkiye'ye gelmekteyim ve her ziyaretimde döl verimi etkinliklerini arttırma konusuna odaklanmaktayım. Döl verimini geliştirmek için yemleme, inek konforu, mastitis kontrolü, kızgınlık tespiti ve loğusa inek takibi konularının üzerinde durulmalıdır. Bu konulara defalarca değinildi ancak en zayıf kalan konulardan birisi ise kuru dönemdeki ineklerin durumudur. Yıllar boyunca kuru dönem periyodu iki aşamalı bir program olarak önerildi. Birinci aşama buzağılamaya uzak olan inekler; ikinci aşama da doğuma yakın geçiş dönemi olarak değerlendirilmişti. Illinois Üniversitesi tarafından son zamanlarda elde edilen bulgulara göre bir aşamalı kuru dönem programının, eskiden beri kullanılmakta olan iki aşamalı kuru döneme göre daha iyi sonuç vermekte olduğu görülmüştür. Tek aşamalı kuru dönem programının özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

Geleneksel olarak kuru dönemdeki süt sığırlarının idaresi zor olarak değerlendirilmektedir. Döl verimi siklusundaki bu kritik dönemde, inek üzerinde pek çok faktörün etkisi vardır. Süt verimi arttıkça ineklerin gebe kalmaları güçleşmektedir. Bu sorunu gidermek için "iki aşamalı" kuru dönem sistemi geliştirilmişti. Bu program, erken kuru dönem ve bir geçiş dönemi olarak önerilmekte idi. Bu iki aşamalı kuru dönem sisteminin sonunda ineklere yüksek seviyede enerji bulunduran rasyon verilerek, hem yüksek süt verimini karşılama hem de erken döl tutma hedeflenmekteydi. Yapılan son çalışmalar, tek aşamalı kuru dönem periyodunun daha iyi sonuç verdiğini ortaya koymuştur.

Yapılmış olan bu son çalışmalara göre, tek aşamalı kuru olan bu dönem periyodu 60 gün değil 45 gün olarak önerilmektedir. Bu şekilde, ineklerin başka bir gruba (geçiş dönemi) aktarılması ile ilgili stres elimine edilmiş olur. Ancak bu programın başarılı olması için kurudaki her bir gebe inek için yemlik önünde yeterli alan temin edilmeli ve tüm gün boyunca yemliklerde her zaman yem olmalıdır.

Bu programın anahtar noktaları aşağıdaki gibidir:

1. Rasyon özellikleri şu şekildedir:
   a. Kuru madde alımı: İnek başına günde 12 – 12.5 kg. Kuru dönemin başındakiler için bu miktar günde 13.5 kg KM'yi geçebilir.
   b. Enerji miktarı: 1.30 – 1.38 Mcal NEL/kg KM esasına göredir.
   c. Protein içeriği: Ham protein olarak kuru maddenin % 12 – 15'i oranındadır. Metabolize protein ise NRC (2001)'nin öngördüğü şekilde veya CNCPS/CPM Dairy Model'e göre günde >1000 gram. Buna ilaveten yüksek RUP (Rumen Undegradable Protein/Rumende Parçalanmayan Protein) kaynakları ilave edilebilir. Örneğin; bira posası veya ısı ile işlem görmüş soya fasülyesi posası gibi.
   d. Nişasta içeriği: Kuru maddenin % 12 – 16'sı oranında olmalıdır. Eğer nişasta zayıf derecede fermente olan tipte ise rasyon bu rakamların üst sınırına göre ayarlanmalıdır.
   e. Kaba Yemin NDF Değeri: Toplam kuru maddenin % 40 – 50'si veya günlük olarak 4.5 – 5.5 kg olmalıdır (Vücut ağırlığının % 0.7 – 0.8'i). Yüksek enerjili lif kaynakları kullanılıyor ise (kuru çayır otu veya düşük kalitede kuru yonca) bu oranın yüksek rakamına yakın olması hedeflemelidir. Eğer saman kullanılıyor ise yukardaki oranın düşük rakamı hedeflenmelidir.
   f. Toplam rasyondaki KM içeriği: % 45 – 48 (gerekli olur ise su katın). Ek su ilavesi rasyonu bir arada tutmayı ve lezzeti arttırır. TMR'nin nemi % 55'i geçer ise günlük kuru madde tüketimi düşer ve ineklerin yemi seçmesi artar.
   g. Vitamin ve mineral katkılarında standart kılavuzlar takip edilir. Doğuma yakın olanlar için hedef değerler, magnezyum en az % 0.40, sülfür % 0.35 – 0.40, potasyum ise olabilecek en alt seviyede olmalıdır. DCAD (Dietary Cation-Anion Difference/Rasyon Katyon-Anyon Farkı) +25 - +50 meq/kg, fosfor % 0.27 – 0.35, vitamin E en az 1500 IU olmalıdır. Kalsiyum ise kuru maddenin yaklaşık % 0.09'u olarak ayarlanmalıdır. DCAD değerini negatif seviyesine indirmek için çok agresif olunmamalıdır.
2. Günün her saati yemliklerde yem olmalı ve gebe inekler istedikleri zaman yeme rahatça erişmelidirler.
3. Düşük kalitede kaba yem kullanılmışsa bile bu kaba yemin küflenmiş ve kontamine olması anlamına gelmemelidir. "Düşük kaliteli kaba yem" besin değeri düşük olduğu anlamına gelmektedir.
4. Buzağılama sonrası metabolik sorunlarda artış görülür ise rasyonun enerji seviyesinde ayarlama yapılması gerekebilir.
5. Yeme saman ilave edilir ise az miktarda olmasına (inek başına günde en çok 1 kg) ve küçük parçalar (12 mm'den uzun olmamalıdır) halinde kesilmesine dikkat edilmelidir.

Tek rasyona dayalı kuru dönem periyodu stratejisi, verilen rasyonun besleyici niteliği sayesinde başarılı olmaktadır. Enerji tüketiminin kontrol altında tutularak ineklerin geçiş dönemindeki sağlığı desteklenmektedir. Anahtar nokta, yüksek miktarlarda yem vermeden ve uzun süreye yaymadan, ineğin enerji ve diğer besin maddeleri gereksinimini tam olarak karşılamaktır. Bu kuru dönemdeki başlıca hedef, gerekli olan tüm besin maddelerinin sabit şekilde tüketilmesini sağlamaktır. Yüksek lifli, düşük enerjili rasyonlar formüle edilip karıştırılarak uygun şekilde verildiğinde sonuçları pozitif ve istikrarlı olmaktadır. Araştırma ve saha gözlemleri göstermiştir ki bu şekilde beslenen gebe inekler doğumdan sonra daha iyi enerji dengesine sahip olmakta ve doğum sonrası yağ

metabolizması ile ilgili sağlık sorunları ile daha az karşılaşmaktadırlar. Süt verimi olması gereken seviyede tutulmakta ve döl tutma başarısı da artmaktadır. Ancak tek aşamalı kuru dönem sistemi ile ilgili döl verimi kayıtları henüz yeterli miktarda değildir. Önemli olan, iki aşamalı kuru dönem sisteminin, tek aşamalı kuru dönem sistemine kıyasla sağlık veya süt verimi açısından daha avantajlı olduğu ile ilgili fazla bir kanıt olmamasıdır.

Buzağı Sağlığı ile İlgili Sorunlar:

Ziyaret edilen işletmelerden birinde genç buzağılarla ilgili, özellikle sütten kesildikten sonra sağlık sorunları yaşanmakta idi. Buzağı ölümleri çok az olmalıdır. Bu kayıplar çoğunlukla yaşamın ilk günlerinde görülür. Buzağının yaşama başladığı ilk iki saat içinde 4 litre ağız sütü verilmesinin buzağının yaşaması üzerinde doğrudan etkisi vardır. 6 saat içinde "2 litre-2 litre-2 litre" şeklinde önerilen ağız sütü yerine şimdi ilk 2 saatte 4 litre ağız sütü verilmesi önerilmektedir. Sürünün geleceği olan buzağıların bakımı, işletmenin en önemli görevlerinden birisidir. Uygun aşılama protokolü uygulanarak yavrunun hastalıklara yakalanması engellenebilir.

Bir İşletmedeki Hatalı Uygulamaları / Başarısızlıkları Tespit Etmek:

İşletmesini ziyaret ettiğim çiftlik sahiplerinden birisi ile yem kalitesi üzerine görüştük. Bu işletmeyi daha önce de ziyaret etmiş ve yonca kalitesi ile ilgili görüşmüştük. Bu ziyaretimizde herhangi bir şikayeti olup olmadığını sorduk. İşletmenin inek başına süt veriminin, bir sene öncekine göre 1 kg. eksik olduğunu ifade ettiler. Yemi incelediğimizde Türkiye için oldukça iyi kalitede idi. Süt düşüşünün yem yüzünden olduğu düşünülüyordu. Boşta gün sayısının 60 gün olduğunu ve 2 payet ile bir gebelik elde ettiklerini belirttiler. Ancak gebe kalmayanlar boğaya veriliyordu. Bilgisayar kayıtlarına bakınca boş gün sayısının genellikle 150 gün olduğu anlaşıldı. Sütteki gün sayısı da ortalama olarak 150 gün olarak bildirilmişti ancak bilgisayar kayıtlarına göre ortalama sütteki gün sayısının da 202 olduğu anlaşıldı. Günlük yem tüketimini sorduğum zaman bana bir rasyon formülü verildi ancak her bir grup için ne kadar yem hazırlanmakta olduğu tam olarak belli değildi. Şikayet edilen süt düşüşünün sebebi uzun süren boşta gün sayısı ve uzun süren sütte gün sayısına (SGS) bağlı idi.

Bu örneği vererek, tek başına yemi suçlamadan önce başka nedenleri de sorgulamamız gerektiğini vurgulamak isterim. Bu örneğe benzer şekilde, başka işletmelerde de idareciler kendi kayıtlarını dikkatlice incelemeden süt verim kayıpları veya döl tutma sorunları ortaya çıktığında yemi (veya sperma gibi kullanılan başka ürünleri) suçlamaktadırlar.

Kayıtların dikkatlice incelenmesi ile kullanılan ürünlerle ilgili olmayan sorunların mevcut olduğunu işletmeye göstermemizde ve anlatmamızda yarar görüyorum.

Özet

Ziyaret edilen işletmelerde hem süt verimi hem de döl verimi performansı artmaktadır. İşletmelerde yapılması gerekenler hiçbir zaman tamamlanamaz ve sürekli olarak işletmelere tarafımızdan aktarılması gereken yeni bilgiler gelmektedir.

İşletme sahipleri ve çalışanları ile sürekli temas halinde olup bu yeni bilgileri onlarla paylaşarak onların başarılı olmalarını temin etmelisiniz. Bu şekilde müşterilerinizi şirketinize sadık bir ilişki içinde tutabilirsiniz.

Kurudaki İnek İdaresi ile ilgili olan Standart Operasyon Prosedürü (SOP)

Hedef: Gebe inek doğuma uygun bir şekilde hazırlanmalı ve bir sonraki laktasyona en az sayıda sağlık sorunu ile başlaması temin edilmelidir. Ayrıca sonraki laktasyonda etkin bir döl verimi ve süt verimine ulaşması sağlanmalıdır. Kuru dönem periyodunda ortalama gün sayısı 45 gündür.

Personel: Kuru dönemdeki inekleri kontrol etmek, ineklerin önünde devamlı yem bulunmasını sağlamak ve barınakları temiz ve düzenli tutmak için bir kişi görevlendirilmelidir.

Kuruya Alma İşlemi

1. Suni Tohumlama tarihine ve gebeliğin teyit tarihine göre kuruya alınma tarihi belirlenir.
2. Sabah sağımcılara vermek için kuruya alınacak inek listesi hazırlanır.
3. Kuruya alınacak ineklere aşağıdaki işlemler uygulanır:
    a. İnekleri tamamen sağın.
    b. Sağım sonrası meme başlarını dezenfektan solüsyona daldırın.
    c. Her bir meme lobuna kuru dönem mastitis preparatı uygulayın.
    d. Uygulamadan sonra meme başlarını sağım sonrası kullanılan dezenfektan solüsyona daldırın.
4. İnekleri kuru dönem padoğuna alın. Bu işlemi her haftanın belli bir günü yapın.
5. İneğe uygulanan tedavileri not edin.
6. Bilgisayarlı inek idaresi programına ineğin yeni barınağını kayıt edin.

Kuru Dönem Barınağı İdaresi

1. Barınağı çok kalabalık tutmayın.
2. Yatma alanını her gün temizleyip yeni altlık koyunuz.
3. Bir saat ara ile inekleri gözleyiniz. Doğuma başlama belirtileri gösteren inek olur ise hemen doğum padoğuna alınız.
4. İnekleri inceleyin; topallayan, iştahsız olan, hasta görünen var ise hemen yetkili kişiye haber vererek muayene edilmesini ve gerekli tedavinin yapılmasını temin edin.
5. İneklerle ilgili tüm aksiyonları kayıt edin ve yönetimin belirlediği şekilde rapor edin.
6. İçme suyu ekipmanını her gün temizleyin.
7. Isı stresi açısından inekleri takip edin. Ortam sıcaklığı 20°C'nin üzerine çıktığında bu durumu daha yakından takip edin.